

Licensjakten efter varg 2010 - genomförande och utfall

En uppföljning av förhållanden under jakten och jaktens
effekter på den svenska vargstammen

RAPPORT 6408 • JANUARI 2011

Licensjakten efter varg 2010 - genomförande och utfall

En uppföljning av förhållanden under jakten och jaktens effekter på den svenska vargstammen.

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

Orderfax: 08-505 933 99

E-post: natur@cm.se

Postadress: CM Gruppen AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/bokhandeln

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00, fax: 08-20 29 25

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-6408-2.pdf

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2010

Elektronisk publikation

Omslagsfoto: Åke Aronson Viltskadecenter

Förord

Riksdagen beslutade den 21 oktober 2009 om *En ny rovdjursförvaltning* (prop. 2008/09:210). Beslutet innebär bland annat att etappmålet för vargstammens tillväxt förlängs och kompletteras med kraftfulla åtgärder för att stärka stammens genetiska status. En begränsad licensjakt tillåts under förutsättning att artens bevarandestatus inte försämras.

Efter samråd med berörda länsstyrelser beslutade Naturvårdsverket den 17 december 2009 om licensjakt efter 27 vargar i hela eller delar av Dalarnas, Gävleborgs, Västra Götalands, Värmlands och Örebro län. Jakten skulle bedrivas under strängt kontrollerade förhållanden, något som är ett krav i art- och habitatdirektivet.

Jakten inleddes den 2 januari och var slutförd den 28 januari, då de tilldelade vargarna fällts i samtliga fem län. I Dalarnas län fälldes en varg utöver de nio tilldelade.

Naturvårdsverket har följt upp licensjakten med avseende på såväl själva jakten som förvaltningsprocessen inför och efter beslutet om licensjakt. Ett led i uppföljningen som redan har rapporterats behandlar arbetet med beslutet och vad arbetssättet innebar för genomförandet vid de berörda länsstyrelserna.

Det andra ledet redovisas i denna rapport och avser förhållandena under jakten och jaktens effekt på den svenska vargstammen. Projektledare för denna uppföljning har varit Ola Larsson och i slutfasen Monica Eriksson vid Naturvårdsverkets viltförvaltningsenhet med stöd av Olle Svanberg vid Enheten för strategier och utvärdering och konsult Inger Vilborg.

Till dem som har bidragit med underlag till rapporten riktas ett särskilt tack. Det gäller bland annat de som medverkat vid uppföljningsseminariet och i intervjuer i olika sammanhang.

Naturvårdsverket i december 2010

Monica Eriksson

Innehåll

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	7
SUMMARY	8
EN NY ROVDJURSFÖRVALTNING	9
Mål för vargstammen	9
Den första licensjakten	10
Bestämmelser för jakten	11
UPPFÖLJNING FÖR LÄRANDE	13
I fokus: förhållanden under jakten och påverkan på vargstammen	13
Dokument, rapporter och intervjuer	14
Ordinarie dokumentation	14
Underlagsrapporter	14
Intervjuer	15
Uppföljningsseminarium	15
26 DAGAR – 28 VARGAR	17
Noggranna förberedelser – snabb jakt	17
Information och samordning	17
Tre fällda djur inom fem minuter	18
Många jägare registrerade – färre jagade	18
Detaljerade villkor för jakten	18
Jaktledarna motsvarade kraven	19
Kontroll varje timme	20
Avlysning redan första dagen	21
Skottplatsundersökning och många eftersök	22
Ett eller två skott per varg vanligast	23
SAMBAND, TILLSYN, BESIKTNING OCH OBDUKTION.	
MYNDIGHETERNAS ARBETE	25
Samband	25
Tillsyn	25
Besiktning	26
Obduktion	27
HUR HAR VARGSTAMMEN PÅVERKATS?	29
Demografi	29
Genetik	29

Antalet vargar och kommande föryngringar	30
I slutet av vintern 2010	30
19-26 föryngringar 2010?	30
Ungvargar på egen hand	31
SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	32
God organisation	32
Endast mindre justeringar av villkoren behövs	33
Risken för överskjutning bör minskas ytterligare	33
Skyttet behöver förbättras	33
Myndigheterna och jakten	34
Sambandet fungerade i stort sett	34
Varierande tillsyn. Tydligare ansvar behövs	34
Besiktningen fungerade väl	34
Anvisningar om hantering av fälld varg behöver ses över	35
Information till media	35
Jaktens påverkan på vargstammen	35
Demografi	35
Genetik	36
Antal vargar och föryngring	36
REFERENSER	37
Tryckta källor	37
Offentligt tryck	37
Myndigheters beslut och rapporter	37
Övrigt	38
BILAGA 1. PÅSKJUTNA OCH FÄLLDA VARGAR 2010	39
BILAGA 2. FÄLLDA VARGAR 2010	40
BILAGA 3. VARGARS REVIRTILLHÖRIGHET OCH SOCIALA STATUS	41

Sammanfattning

Naturvårdsverkets uppföljning av den första licensjakten på varg visar att jakten genomfördes på ett sätt som i huvudsak motsvarar kraven i Naturvårdsverkets beslut om jakten. Naturvårdsverkets villkor för jakten utgick från riksdagens beslut om *En ny rovdjursförvaltning (prop. 2008/2009:210)*.

Antalet tilldelade djur fälldes med endast en överskjutning. De fällda vargarna motsvarade köns- och åldermässigt vad man kunde förvänta sig vid en slumpmässigt genomförd jakt. Ett föräldrapar sköts.

Jakten slutfördes snabbt. Därmed blev störningen i vargreviren kortvarig och länsstyrelsernas inventeringsarbete kunde återupptas utan större fördröjning.

Genom omfattande förberedelser och samverkan mellan jaktlagen kunde jägarna genomföra jakten under ordnade förhållanden i enlighet med givna villkor.

De anmärkningar som kan riktas mot jägarna bestod framför allt i mindre gott skytte. Många skott avlossades på för långt håll, något som resulterade i bomskott och skadskjutningar.

Berörda länsstyrelser kunde trots mycket begränsad tid för förberedelser informera om licensjaktens förutsättningar och organisera det samband som krävdes under jakten för att undvika överskjutningar.

De lärdomar som kan dras av denna första licensjakt är att;

- Sambandsmöjligheterna kan och bör förbättras, bl.a. genom användning av SMS. Dessutom är det lämpligt att informationskanaler till allmänheten och media hålls skilda från kanalerna mellan länsstyrelse och jägare.
- Det behövs ökad information och utbildning om varg och vargjakt i kombination med övningsskytte.
- Bestämmelserna om användning av motorfordon bör ses över med hänsyn till terrängkörningslagen.
- Blanketterna för dokumentation av besiktning (skjutavstånd, referensprov) behöver förtydligas.
- Bestämmelserna om tillsyn behöver preciseras, bl.a. när det gäller länsstyrelsernas respektive polisens ansvar och då särskilt besiktningens befogenheter.
- Länsstyrelsernas tillämpning av offentlighets- och sekretesslagen bör bli mer enhetlig med avseende på vargskytta.

Summary

The follow-up by the Swedish Environmental Protection Agency (EPA) of the first licensed wolf hunt shows that the hunt was conducted in a manner that largely complied with the requirements set out in the decision of the EPA that authorised it. The EPA's conditions for the hunt were based on the parliamentary decision regarding A New System of Predator Management (Government Bill 2008/2009:210).

The shooting quota was exceeded with regard to only one animal, and the wolves shot corresponded in sex and age to what would be expected in a randomly implemented hunt. One pair of parent animals was killed.

The hunt was completed quickly, making the disturbance of the wolves' territory short-lived, and enabling the county administration to resume its inventory efforts without any major delay.

Thanks to extensive preparations and co-ordination amongst the hunting teams, the hunters were able to conduct the hunt in an organised fashion, in accordance with the stated rules.

Complaints that can be made against the hunters related primarily to instances of poor marksmanship. Many shots were fired at too great a distance, resulting in fliers and wounded animals.

Despite very limited time for preparation, the county administrative boards were able to disseminate information regarding the terms of the licensed hunt in an effort to avoid shootings in excess of the limit.

The following lessons can be learned from this first licensed hunt:

- Communications can and should be improved, for example, by the use of SMS. In addition, it is advisable to keep information channels to the public and the media separate from channels between the county administrative boards and the hunters.
- More information and education is needed about wolves and wolf hunts in combination with test wolf hunting.
- The regulations regarding the use of motor vehicles should be reviewed in light of the Off-Road Vehicle Use Act.
- The forms used for documentation of inspection (shooting distance, reference tests) need to be made easier to use.
- The provisions regarding supervision need to be clarified regarding matters such as the respective responsibility of the county administrative boards and the police, and particularly, the authority of the inspectors.
- The application by the county administrative boards of the laws regarding secrecy and public access to information should be made more uniform.

En ny rovdjursförvaltning

Mål för vargstammen

Riksdagen har den 21 oktober 2009 beslutat om *En ny rovdjursförvaltning*¹. Beslutet innebär bland annat följande mål för vargstammens utveckling:

- ”att Sverige får en livskraftig vargstam med en god genetisk status,
- att tillväxten av antalet vargar begränsas genom en förlängning av etappmålet för antalet årliga föryngringar av vargar,
- att etappmålet kompletteras med kraftfulla åtgärder som stärker populationens genetiska status,
- att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas i populationen under de närmaste fem åren fram till 2014,
- att införlivandet av de genetiskt friska individerna i första hand sker genom att underlätta för naturligt invandrade vargar, t.ex. genom att flytta individer från renskötselområdet till populationen utanför renskötselområdet, och i andra hand genom aktiv utplantering av vargar som hämtas från genetiskt friska populationer med östligt ursprung,
- att delegationsbeslut ska ta hänsyn till naturliga variationer, exempelvis att antalet föryngringar varierar från år till år, och därmed utgå från en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige,
- att populationens tillväxt regleras genom beslut om begränsad licensjakt kompletterad med skydds jakt av skadegörande individer och
- att etappmålet med begränsad tillväxt, i kombination med åtgärder för en vargstam med god genetisk variation, gäller fram till dess att effekterna av vargstammens utveckling inom Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats.”²

Med undantag för vissa mindre ändringar som inte påverkade innehållet nämnvärt innebar riksdagsbeslutet att regeringens förslag för vargstammens utveckling antogs av riksdagen. I propositionen anges följande skäl för regeringens förslag:

”Mot bakgrund av de åtgärder som regeringen avser att genomföra för att stärka vargstammens genetiska status behöver tillväxten av den svenska vargstammen inte vara av samma omfattning som hittills. Vargstammen bör hållas på en nivå som långsiktigt skapar en större acceptans för vargen i vår fauna.” (s. 33)

¹ Prop. 2008/09:210.

² Miljö- och jordbruksutskottet. Betänkande 2009/10: MJU8, s. 6-7.

I propositionen anger regeringen också att:

”En begränsad licensjakt efter varg och järv kan tillåtas om jakten inte försämrar artens bevarandestatus eller förhindrar återställande av en gynnsam bevarandestatus. Skydds jakt bör dock prioriteras, i synnerhet efter järv. Det bör tydliggöras att jakten ska ske under noggrant kontrollerade förhållanden. Frågan om användning av åtel och fällor vid licensjakt behöver utredas vidare.”

Den första licensjakten

Som en följd av riksdagsbeslutet om nya mål för vargstammens utveckling beslutade Naturvårdsverket den 17 december 2009 om licensjakt efter 27 vargar i hela eller delar av Dalarnas, Gävleborgs, Västra Götalands, Värmlands och Örebro län³.

Inför beslutet om licensjakt efter varg framhöll verket att vinterns jakt delvis skulle vara ett test inför kommande vintrar och att utformningen av jakten skulle kunna komma att ändras till följande år. Som mål för jakten angav verket dessutom att:

- tilldelade djur fälls,
- systemen för tilldelning av licenser upplevs som begripligt och rättvist,
- inga påtagliga negativa effekter i form av att jakten skapar problemvargar på grund av att föräldradjur fälls för tidigt på vintern,
- ordning och reda råder – bland annat får inte mer än marginell överskjutning inträffa.

Liksom vid motsvarande jakter efter björn och lodjur⁴ hade de fem länsstyrelserna i uppgift att närmare informera om vargjakten och dess förutsättningar. Länsstyrelserna skulle också ordna kommunikationsmöjligheter mellan jägarna och länsstyrelsen för snabb rapportering från jägarna av fällda och påskjutna vargar och avlysning av jakten från myndigheten när kvoterna fyllts. Länsstyrelserna förordnade också besiktningsmän för besiktning av fällda vargar.

Jakten inleddes den 2 januari och var slutförd den 28 januari då de tilldelade vargarna fällts i samtliga fem län. I Dalarnas län fälldes en varg utöver de nio tilldelade.

Licensjakten har väckt ett stort medieintresse och har under och efter jakten diskuterats flitigt på ledar-, debatt- och insändarsidor liksom i sociala medier. Regeringskansliet och berörda myndigheter har tagit emot en mängd synpunkter och frågor med anledning av jakten.

³ Naturvårdsverket 2009-12-17. Beslut om licensjakt efter varg 2010. Dnr 411-7484-09 Nv.

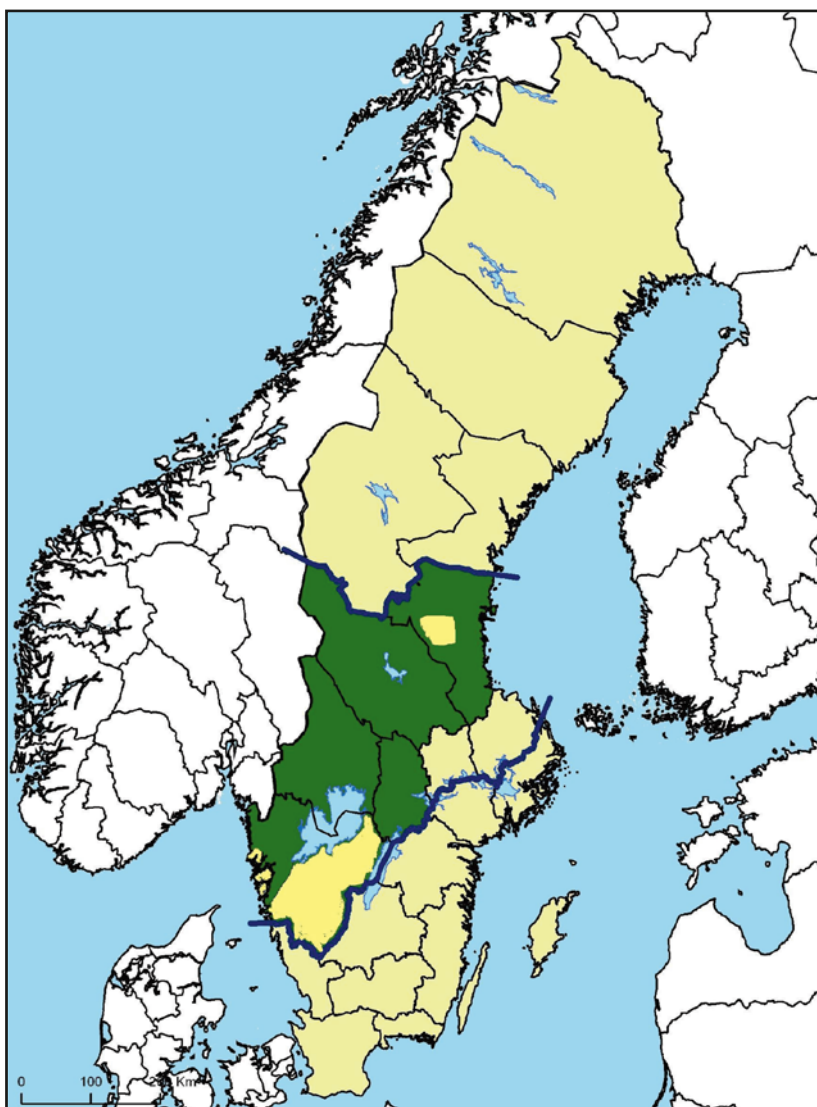
⁴ Se till exempel Naturvårdsverkets beslut om jakt på lodjur i län eller del av län utan renskötsel 2009 (Dnr 411-834-09 Nv) och beslut om skydds jakt på björn 2009 (Dnr 411-3614-09 Nv).

Bestämmelser för jakten

Naturvårdsverkets beslut om licensjakt anger antalet tilldelade vargar och villkoren för jakten. Dessutom beskriver verket skälen för och bakgrunden till beslutet. Bland annat redovisas riksdagens mål för vargstammens utveckling, inkomna skrivelser och yttranden i sammandrag och ett särskilt vetenskapligt underlag från Sveriges lantbruksuniversitet.

De 27 vargar som skulle få skjutas enligt beslutet om licensjakt fördelades med 9 djur på Dalarnas län, 3 på Gävleborgs län, 3 på Västra Götalands län, 9 på Värmlands län och 3 på Örebro län. I Värmlands, Dalarnas och Örebro län fick licensjakten bedrivas i hela länet. I Gävleborgs län undantogs det så kallade Galvenreviret med omgivningar. I Galvenreviret uppehåller sig en genetiskt värdefull invandrad varg av östligt ursprung. I Västra Götalands län gällde beslutet i grova drag landskapen Dalsland och Bohuslän norr om Göta älv.

Figur 1. Översiktlig karta över jaktområdet.

Villkoren för jakten anger var, när och hur många djur som fick fällas, vem som fick jaga, jaktledarens ansvar, tillåtna jaktmedel och användningen av motorfordon. Villkoren tar också upp krav på anmälan, eftersök, dokumentation och besiktning av fällda vargar. Jakträttshavaren fick enligt villkoren behålla skinnet av en fälld varg under förutsättning att den flådda kroppen levererades till Statens veterinärmedicinska anstalt för obduktion.

Uppföljning för lärande

Naturvårdsverket har följt upp den genomförda licensjakten efter varg för att kunna förbättra liknande beslutsprocesser i framtiden och upptäcka behov av förändringar i bestämmelserna för jakten.

Uppföljningen består av två självständiga delar där en gäller hur arbetet och samrådet inför och efter beslutet genomfördes. Den delen har gjorts av verkets enhet för strategier och utvärdering. Resultatet presenteras i rapporten *”Beslutet om licensjakt på varg 2010. En processutvärdering med fokus på beredningen av beslutet”*.

Den andra delen ägnas jaktens utfall för den svenska vargstammen och förhållandena under jakten. Den redovisas i föreliggande rapport och syftar till att beskriva förhållanden under jakten och översiktligt värdera hur jaktförordningens krav på strängt kontrollerade förhållanden uppfylldes. Uppföljningen avser också licensjakten utfall för den svenska vargstammen och en värdering av hur riksdagsbeslutets mål för vargstammens utveckling har uppfyllts.

I fokus: förhållanden under jakten och påverkan på vargstammen

Uppföljningen omfattar:

Förhållanden under jakten

- jaktens organisation
- villkoren för jakten
- tillsyn under jakten
- förekomst av överskjutning
- kvalitet på skytte
- kvalitet på inlämnade kroppar

Jaktens påverkan på den svenska vargstammen

- jaktens demografiska utfall i förhållande till vad man kan förvänta sig vid slumpmässig jakt
- analys av preliminära inventeringsresultat och prognoser för antalet för yngningar under våren 2010
- jaktens genetiska utfall, särskilt avseende huruvida genetiskt värdefulla individer har fällt

Dessutom redovisar rapporten resultaten från den fältuppföljning som genomförts i Amungenreviret, där båda föräldradjuren fölls.

Uppföljningens inriktning innebär att ett antal andra viktiga frågor har lämnats utanför. Det gäller till exempel de hot mot såväl jägare som

⁵ Naturvårdsverket rapport 6361, 2010.

tjänstemän som förekom i samband med jakten. Myndigheternas hantering av det stora intresset för jakten från media och allmänhet nämns endast i förbigående. Licensjakten påverkar på förståelse och acceptans för varg och vargförvaltning och dess eventuella påverkan på förekomsten av illegal jakt är andra frågor som har lämnats utanför uppföljningen.

Dokument, rapporter och intervjuer

Huvudsakliga underlag för uppföljningen har varit:

- ordinarie dokumentation av jakten
- särskilt beställda underlagsrapporter
- intervjuer
- uppföljningsseminarium

Dessutom har Naturvårdsverket deltagit i dels ett seminarium om vargjakten som arrangerades av Rovdjurscentret De 5 Stora och Skansen, dels ett möte mellan åtta jaktledare och landshövdingen i Dalarnas län. Presentationer och synpunkter från dessa möten har kompletterat bilden av licensjakten ur olika aktörers perspektiv.

Bilden av vad som verkligen hände i skogen under tiden för licensjakten grundar sig alltså på den föreskrivna dokumentationen från jakten tillsammans med intervjuer med ett antal personer som jagade eller hade uppdrag kopplade till jakten.

Ordinarie dokumentation

Enligt Naturvårdsverkets beslut om licensjakten skulle fällda djur, besiktningar och eftersök av påskjutna djur dokumenteras på särskilda blanketter. Respektive länsstyrelse skulle också senast den 1 april 2010 rapportera antalet djur som fällts eller anmälts påskjutna. Länsstyrelsernas rapporter utgör i sin tur underlag för Sveriges rapportering till EU enligt art- och habitatdirektivets artikel 16.2. Rapporteringen innehåller för varje djur uppgifter om kön, skyttens namn, adress och telefonnummer, tidpunkt och skottplats och hur respektive varg fällts. Av rapporten skulle också framgå vilka erfarenheter som vunnits i samband med jakten.

Den 10 maj 2010 hade samtliga länsstyrelser lämnat en skriftlig rapport över jakten.

Underlagsrapporter

Naturvårdsverket har uppdragit åt DNA-laboratoriet på Grimsö forskningsstation vid Sveriges lantbruksuniversitet att genomföra DNA-analyser av de fällda vargarna. Resultaten har redovisats i rapportform⁶.

⁶ DNA-analyser av vargar skjutna under licensjakten 2010. Grimsö DNA-lab. och Viltskadecenter 2010. Version 1.1

Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, obducerar på vårt uppdrag i stort sett samtliga stora rovdjur som påträffats döda i naturen eller som har dödats i samband med skydds- och licensjakt. Som en del i detta uppdrag har SVA obducerat samtliga vargar som fällts vid licensjakten. Resultaten från SVA:s obduktioner och övriga analyser har redovisats i särskilda rapporter och i en sammanfattande rapport⁷.

Sedan båda föräldradjuret fällts i det så kallade Amungenreviret i Gävleborgs och Dalarnas län diskuterades möjligheten att sändarmärka de kvarvarande ungvargarna. Dåliga väderförhållanden och brist på märknings-team minskade möjligheterna för en sådan märkning.

I stället fick Länsstyrelsen i Gävleborgs län ett bidrag för att i fält följa upp ungvargarnas rörelsemönster, eventuella byten mm. Länsstyrelsen har redovisat sitt arbete med detta i en rapport⁸.

Intervjuer

Vi har intervjuat sammanlagt nio ansvariga chefer och handläggare vid de fem länsstyrelserna som alla hade deltagit i förberedelserna inför jakten och varit i tjänst under den tid då jakten bedrevs. Dessutom intervjuades 13 besiktningsmän som förordnats för att besiktiga fällda vargar och skottplatser och dokumentera eftersök efter påskjutna vargar. Också åtta jaktledare i jaktlag som deltog i licensjakten, liksom Svenska Jägareförbundets rovdjursansvarige har blivit intervjuade.

Samtliga intervjuer genomfördes per telefon under tiden 15 februari - 8 mars 2010. Intervjuerna kompletterades med kortare samtal med polismyndigheterna i respektive län för en överblick över om och i vilken utsträckning någon riktad tillsyn hade förekommit under licensjakten.

De samlade intervjuerna har framförallt tjänat som underlag för vår bedömning av om och hur art- och habitatdirektivets och jaktförordningens krav på strängt kontrollerade förhållanden under jakten har efterlevts. Intervjuerna har också använts för att bedöma om villkoren i beslutet om licensjakt upplevts som tydliga och motiverade.

Uppföljningsseminarium

Den 9 mars 2010 arrangerade vi ett uppföljningsseminarium om licensjakten. Seminariet samlade 20 deltagare från de berörda länsstyrelserna, vargforskningsprojektet Skandulv vid SLU, Svenska Jägareförbundet och Naturvårdsverket. Även representanter för miljö- och jordbruksdepartementen var närvarande vid seminariet. Seminariet bestod av kortare presentationer med efterföljande diskussion på följande teman:

- Naturvårdsverkets arbete med uppföljning och utvärdering av vargjakten.
- Inventeringsläget för varg.

⁷ Slutrapport från SVA:s undersökningar av de 28 vargar som fälldes under licensjakten 2010, SVA 2010.

⁸ Redovisning av spårningsarbete efter varg i reviret Amungen 2010. Länsstyrelsen i Gävleborgs län 2010.

- Jaktens demografiska och genetiska utfall.
- Vad har hänt i Amungenreviret?
- Hur gick jakten till i praktiken?
- Länsstyrelsernas erfarenheter från jakten – rapportering och eftersök.
- SVA:s erfarenhet från jakten – djurkroppslogistik, skottskador, kvalitet på åldersbestämning.

26 dagar – 28 vargar

Licensjakten inleddes den 2 januari och var slutförd den 28 januari då de tilldelade vargarna fällts i samtliga fem län. I Dalarnas län fälldes en varg utöver de nio tilldelade. Sammanlagt fälldes 28 vargar, bilaga 2.

Noggranna förberedelser – snabb jakt

Information och samordning

För att nå riksdagens mål om högst 210 djur i den svenska vargstammen bedömde Naturvårdsverket att det var angeläget att det tilldelade antalet vargar verkligen skulle fällas. Det var också viktigt att jakten slutfördes snabbt så att vargarna utsattes för så lite störning som möjligt. Strävan efter att samtliga tilldelade djur skulle fällas var myndighetens motiv för att tillåta motorfordon för att söka vargspår på vägnätet under jakten.

Jägarorganisationerna satsade under tiden närmast före jaktstarten på information till medlemmarna om varg och vargjakt. Cirka 1 600 jägare deltog i Svenska Jägareförbundets informationskvällar och ytterligare många nåddes av information via hemsidor.

Vargjakten samordnades i många fall över ordinarie jaktområdesgränser. Jaktlag slog sig samman under en gemensam jaktledning. Merparten av jaktlagen utgjordes av mellan 20 och 50 jägare. I några fall fanns jaktlag på upp emot 100 jägare. Ett jaktlag i Gävleborgs län räknade ca 200 personer.

Händelser under jakten, t.ex. påträffade vargspår eller påskjutning kunde också motivera ändringar i organisationen. Jaktlag slogs samman för gemensam jakt eller delades i mindre lag som jagade var för sig. Storleken på jaktlagen kunde därmed variera över tiden, något som är ovanligt under annan jakt. I något fall kritiserades en jaktledare av en intervjuad besiktningsman för att inte ha full kännedom om hur många jägare som ingick i hans storlag och därmed inte heller om vilka personer som jagade.

Intervjuer med jaktledare och besiktningsmän ger annars en i stort sett samstämmig bild av licensjaktens inledning den 2 januari 2010. Ute i jaktområdena samlades jägarna medan det ännu var mörkt och jaktledarna gick igenom jaktens upplägg och bestämmelser. I vissa jaktlag delades bestämmelserna också ut skriftligt. Några jaktledare krävde skriftlig bekräftelse på att man tagit emot instruktioner för jakten. Det motsvarar vad som gäller i många älgjaktlag.

I de flesta områdena inleddes jakten med att vägnätet söktes av efter vargspår. Runt områden där vargar lokaliserats placerades passkyttar ut. Någon eller några av jägarna avdelades för att följa vargspåret in i området på skidor eller snöskor. I många trakter var det omöjligt att förflytta sig till fots på grund av rikligt med snö. Syftet med denna jaktform är att vargarna ska fås att lämna området och att komma inom skotthåll för någon av passkyttarna. Jakten bedrevs så gott som uteslutande på detta sätt, dvs. som spårningsjakt med passkyttar.

Tre fällda djur inom fem minuter

Jaktens förlopp var på många håll snabbt. Redan kl. 8.35 påsköts första vargen i Värmland, och 8.47 fälldes den första i Örebro län. Därmed togs rapporteringstelefonerna i bruk och besiktningsmännen kunde dirigeras ut till skottplatserna. I Dalarna rapporterades tre fällda djur inom fem minuter vid 10.40-tiden och likaså tre fällda kl. 13.30. Jägarna i Värmland fälde sex djur inom en dryg timme efter klockan 11.

Länsstyrelserna i Dalarnas och Värmlands län avslyste licensjakten redan på första jakt dagens eftermiddag. I Västra Götalands län avslystes jakten den 3 januari, i Gävleborgs län den 5 januari och i Örebro län den 28 januari.

Många jägare registrerade – färre jagade

Jaktförordningen kräver sedan den 15 december 2009 att den som deltar i licensjakt efter varg, järv och lodjur ska ha registrerat sig för detta vid jakt-kortsregistret. Naturvårdsverket som får ge undantag från kravet beslutade att enbart jaktledare behövde registrera sig inför denna licensjakt. Kravet på registrering för att delta i licensjakt beror på bestämmelserna om rapportering av undantag från fredning i artikel 16.2 i EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG).

Enligt Naturvårdsverkets jaktkortsregister anmälde sig ändå totalt 18 188 jägare för licensjakten efter varg. Av dessa var 664 kvinnor. Majoriteten av de registrerade personerna är bosatta i de fem länen där licensjakt skulle få bedrivas. Cirka 2 300 jägare var bosatta i län som inte berördes av jakten.

Svenska Jägareförbundet uppskattar efter en intern intervjuundersökning antalet jägare som deltog i vargjakten till mellan 4 000 och 5 000 personer. Länsstyrelsen i Dalarnas län uppskattar antalet deltagande jägare i länet till cirka 2 000. Uppgifter i pressen talar om 12 000 jägare, men det var det antal som hade registrerat sig vid tidpunkten för Naturvårdsverkets beslut om jakt. I våra intervjuer med jaktledarna uppskattar man att ungefär hälften av de jägare som jagar älg i de berörda jaktområdena deltog i vargjakten.

Som förklaring till att så många registrerade jägare inte infann sig i skogen den första jakt dagen har det framförts att många jägare skulle ha registrerat sig som en sympatihandling för vargjakten. Men även den stränga kylan, under 20 minusgrader på vissa håll, anses ha varit en bidragande orsak till att många stannat hemma den första jakt dagen.

Detaljerade villkor för jakten

För att uppfylla kravet på strängt kontrollerade förhållanden i 23 c § jaktförordningen satte Naturvårdsverket upp en rad villkor för jakten. I beslutet påtalade vi att jakt som bedrevs i strid med villkoren för beslutet stod i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen och därmed skulle kunna komma att betraktas som jaktbrott.

Jaktledarna motsvarade kraven

Enligt vårt beslut fick jakt bedrivas endast om en ansvarig jaktledare utsetts på förhand. På jaktledaren vilade huvudansvaret för att villkoren för jakten följdes. Många jaktledare för licensjakten hade fått uppdraget på grund av stor erfarenhet av jakt och av att fungera som jaktledare vid framför allt älgjakten.

Flera viktiga moment i jakten, som till exempel jägarnas uppträdande, vapenhantering, jaktetik och säkerhetsåtgärder berördes inte i beslutet. Inte heller jaktledarens sätt att organisera själva jaktmomentet. Merparten av de utelämnade momenten ansågs ingå i den obligatoriska jägarutbildning som krävs för att inneha och använda jaktvapen vid jakt. Jaktledaren tar i många jaktlag på sig rollen att erinra om viktiga aspekter kring vapenhantering och jaktetik. I följande faktaruta finns en översikt över det regelverk som jaktledaren ska vara insatt i.

Regelverk för jakten

De villkor och krav som jaktledaren hade att beakta var följande:

- att deltagande jägare hade jakträtt i de områden som omfattades av jakt,
- att endast tillåtna jaktmedel användes:
 - enbart godkänd typ av vapen,
 - inga fångstredskap, och
 - inte åtel.
- att jakten fick bedrivas fr.o.m. en timme före solens uppgång t.o.m. en timme efter solens nedgång,
- att undantaget från förbudet att använda motordrivet fordon vid jakt endast gällde för att söka vargspår på befintligt vägnät i samband med licensjakten,
- att ansvara för att eftersök på påskjuten varg genomfördes,
- att ansvara för att vargen och skottplats/fallplats kunde besiktigas snarast efter överenskommelse med länsstyrelsens besiktningsman,
- att information från myndigheterna kom fram till jägarna:
 - att sedan varg fällts eller påskjutits se till att jakt inte bedrevs förrän jaktledaren fått besked om att tilldelning återstod inom länet eller del av länet,
 - att under pågående jakt ha kontakt med länsstyrelsen varje timme för besked om tilldelning återstod inom länet eller del av länet,
- att information om jaktutfallet kom fram till myndigheterna;
- att utan dröjsmål och senast inom en timme från det en varg fällts eller påskjutits anmäla detta till länsstyrelsen,
- att i samband med anmälan om fälld varg ta emot länsstyrelsens information om hur det skulle förfaras med de det fällda djuret,
- att vid anmälan om fälld eller påskjuten varg lämna uppgifter till länsstyrelsen om ansvarig jaktledare, skyttens namn, adress och telefonnummer, när djuret fällts eller påskjutits, var djuret fällts eller påskjutits samt djurets kön, och ålder
- att redovisa för besiktningsman hur eftersöket genomförts,
 - att tillsammans med besiktningsman besöka skottplatsen och tillsammans med skytten genomföra en fältkontroll och följa upp vad som skett efter skott,
 - att tillsammans med besiktningsman dokumentera vidtagna åtgärder på blanketter
 - att tillsammans med besiktningsman fylla i blanketten *Registrering av fälld/död varg*.

Förutom dessa villkor hade jaktledaren också att ta hänsyn till och verka för att de rekommendationer som ges i beslutet följdes nämligen:

- att inte fälla sändarmärkta djur
- att rapportera observationer av vargpar eller flockar till respektive länsstyrelse.

I intervjuer med länsstyrelsernas besiktningsmän ges bilden av att jaktledarna i allmänhet ledde jakten på ett sätt som motsvarade kraven i vårt beslut om vargjakt. Innan licensjakten började ägde samråd rum mellan jaktlag. Det ledde i många fall till en samordnad vargjakt. Flera ordinarie jaktlag gick samman, och så kallade storlag organiserades under en ansvarig jaktledare. Denna sammanslagning av jaktlag ansågs nödvändig för att man skulle kunna jaga effektivt på de vidsträckta områden som vargarna normalt rör sig över.

Våra intervjuer med såväl jaktledare som länsstyrelsepersonal ger en bild av kunniga och respekterade jaktledare med stor auktoritet bland de enskilda jägarna. Jaktledarna såg till att givna regler följdes. De skötte informationen till jakttagarna och den föreskrivna rapporteringen till länsstyrelsen. Länsstyrelsernas besiktningsmän vittnar också om väl genomförda och dokumenterade eftersök efter påskjutna vargar, liksom skottplatsundersökningar.

Enligt våra intervjuer med båda parter fungerade samverkan mellan jaktledarna och länsstyrelsens besiktningsmän till ömsesidig belåtenhet. De intervjuade jaktledarna uppger att de betraktar bestämmelserna för jakten som realistiska och i huvudsak väl motiverade. De detaljerade villkoren upplevdes enligt många som en trygghet. ”*Det behövs ordning och reda*” var ett vanligt omdöme. Även besiktningsmännen anger att villkoren för licensjakten accepterades av jägarna i allmänhet.

Kontroll varje timme

Jaktförordningens krav på strängt kontrollerade förhållanden som ett villkor för denna typ av jakt motiverade särskilda regler för att bland annat undvika att fler vargar än de tilldelade skulle skjutas. Jaktledarna skulle därför varje timme kontrollera hur många djur som återstod av tilldelningen. Utan dröjsmål och senast inom en timme från det att en varg fällts eller påskjutits skulle detta anmälas till länsstyrelsen, och jakten fick inte börja på nytt innan jaktledaren fått besked från länsstyrelsen om att det fanns tilldelning kvar.

Kravet på kontroll varje timme och snabb anmälan om ett fällt djur kan jämföras med våra krav vid motsvarande jakt efter björn och lodjur. Vid beslutet om björnjakten år 2009⁹ specificerade vi inte hur ofta jaktledaren skulle kontrollera den aktuella tilldelningen. En fälld björn skulle rapporteras utan dröjsmål och senast klockan 21 samma dag som djuret fällts. Vid 2009 års lodjursjakt i Mellansverige var motsvarande krav att jaktledaren minst var tredje timme skulle kontrollera tilldelningen och senast inom en timme rapportera ett fällt djur.

Lodjursjakten i norra Sverige krävde däremot bara att ett fällt lodjur skulle rapporteras inom tre timmar¹⁰. Kraven i fråga om vargjakten var alltså i dessa avseenden lika stränga eller strängare än motsvarande krav i fråga om björn- och lodjursjakt.

⁹ Naturvårdsverkets beslut om skydds jakt på björn 2009 (Dnr 411-3614-09 Nv)

¹⁰ Beslut om jakt på lodjur i län eller del av län utan renskötsel 2009 (Dnr 411-834-09 Nv) och Beslut om skydds jakt på lodjur i län eller del av län med renskötsel 2009 (Dnr 411-835-09 Nv)

Skillnaderna i bestämmelserna för de olika jakterna skulle enligt en intervjuad besiktningsman kunna leda till svårigheter att ute på förrättning i fält komma ihåg vad som gäller för det aktuella djuret. Därför borde bestämmelserna göras enhetliga, menade han.

För länsstyrelsen gällde det att avlysa jakten när det totala antalet tilldelade djur fällts eller påskjutits eller om jakttiden löpt ut.

För att rapportering och avlysning skulle fungera som avsett krävdes öppna och fungerande telefonlinjer mellan länsstyrelserna och jägarna.

Länsstyrelserna upprättade därför, på samma sätt som vid de årliga jakterna efter björn och lodjur, bemannade telefonlinjer för att ta emot jaktledarnas rapporter. Automatiska telefonsvarare kunde fortlöpande upplysa jägarna om hur många vargar som återstod av tilldelningen och när jakten blivit avlyst.

För jägarna gällde det att hantera terrängberoende dålig täckning för mobiltelefoner och batterier i telefoner och jaktradioutrustning som sviktade på grund av kylan. I några fall uppges en sen rapportering av en påskjutning ha berott på dålig mobiltäckning eller utslagna batterier.

Jaktledare berättar i intervjuer om olika arrangemang för att säkerställa att länsstyrelsens information om resterande tilldelning och eventuell avlysning nådde fram till jaktledaren. I Dalarna etablerade t.ex. jaktlagen gemensamma sambandscentraler, medan Jägareförbundet Värmland samverkade med länsstyrelsen om ett informationssystem med SMS-meddelanden. Det berättas också om familjemedlemmar som hemifrån varje kvart kontrollerade myndighetens telefoner och höll jaktledaren à jour.

Det största problemet för att upprätthålla det påbjudna sambandet förefaller hänga samman med att det stora intresset från massmedia och allmänhet tidvis blockerade tillgängliga telefonlinjer.

Trots jaktens snabba förlopp under den första jakt dagen och problemen med blockerade telefonlinjer bedömer vi att inrapporteringen från jägarna och besked om jaktutfall och avlysning fungerade tillfredsställande.

Avlysning redan första dagen

Jaktledarnas rapporter om påskjutna och fällda vargar strömmade alltså in i snabb takt under licensjaktens första dag. I flera fall ledde detta till att länsstyrelsen efter rapport om påskjutning tillfälligt stoppade jakten i det aktuella området. När besiktningsmannen lämnat besked om att vargen inte var skadad hävdes stoppet igen.

I Dalarnas och Värmlands län avlystes licensjakten redan på första jakt dagens eftermiddag. I Dalarnas län rådde en viss osäkerhet eftersom det hade rapporterats om sju fällda djur och tre påskjutningar som fortfarande höll på att besiktigas. Genom skottplatsundersökning och spårning av de påskjutna vargarna kunde jaktledarna i samarbete med besiktningsmännen efter hand försäkra sig om att två av djuren var oskadade. Den skadade vargen spårades

i två dygn och kunde sedan avlivas. Efter avlysningen kom det ytterligare två rapporter om fällda vargar. Detta resulterade i licensjaktens enda överskjutning.

I Västra Götaland avlystes jakten den 3 januari, i Gävleborgs län den 5 januari och i Örebro län den 28 januari.

Skottplatsundersökning och många eftersök

Naturvårdsverkets bestämmelser innebar att jaktledaren ansvarade för att eftersök av påskjutna vargar genomfördes. Besiktningsmannens uppgift vid eftersök var att tillsammans med jaktledaren besöka och kontrollera skottplatsen. Där skulle man mot bakgrund av skyttens redovisning av händelseförloppet försöka bedöma vad som hänt efter skottet eller skotten. Jaktledaren skulle redovisa för besiktningsmannen hur och med vilket resultat eftersöket genomförts. Tillsammans skulle de dokumentera de vidtagna åtgärderna på en särskild blankett.

Eftersök

Om ett djur som påskjutits inte faller på platsen utan går vidare är en första åtgärd en noggrann undersökning av skottplatsen. Finns det tecken på att vargen träffats försöker man bedöma skadans art. Utifrån faktorer som skyttens och vargens läge i terrängen och eventuella fynd av nedslagsplats/-er för kula/kulor kan det i bästa fall säkerställas att skottet/en inte träffat vargen. I de fall där man är det minsta osäker på om vargen träffats spårar man för att få säkrare underlag för att bedöma om djuret är skadat. Noggrann skottplatsundersökning och spårning är förutsättningar för att kunna bedöma att vargen är oskadd, och därmed inte avräknas från tilldelningen.

Inför eftersök på skadad varg omplaceras i regel skyttarna till det aktuella området varpå två-tre jägare följer spåret efter den påskjutna vargen. Spårarna noterar fortlöpande djurets uppträdande, sätt att röra sig och annat som kan ha betydelse. Spårningen avslutas när djuret har påträffats dött eller avlivats. I de fall djuret verkar röra sig obehindrat och uthålligt uppstår frågan om skottskadan är lindrig och inte bedöms ge upphov till allvarliga men för djuret. I dessa fall kan det finnas skäl att förklara djuret oskadat och avbryta eftersöket.

Det uppges att jaktledare i många fall överlät skottplatsundersökning och eftersök helt eller delvis till besiktningsmannen med hänvisning till dennes bredare erfarenhet av sådana arbetsuppgifter.

Sammantaget gjordes eftersök efter 20 påskjutna vargar. Åtta i Dalarnas, fyra i Värmlands, fyra i Gävleborgs, tre i Örebro och ett i Västra Götalands län, ett eftersök i Örebro respektive Värmlands län gällde samma varg.

Sex eftersök avslutades med att den skadskjutna vargen avlivades. Ett eftersök avslutades efter besiktningsmannens bedömning att vargen endast var lindrigt skadad och inte skulle komma att få några bestående men. Länsstyrelsen i Örebro län beslutade att inte avräkna det djuret från tilldelningen. De återstående fjorton påskjutningarna konstaterades efter skottplatsundersökning och kompletterande spårning vara bomskott.

De 20 påskjutna vargarna som inte föll på skottplatsen spårades i flertalet fall mellan en och fem km. Den varg som skadats men ”friskförklarats” spårades före det beslutet i mer än 2 mil av besiktningsman och jägare. Man konstaterade till en början blodstänk i spårlopan, men de upphörde helt efter två km. Inget blod syntes i nattlegan, och vargen rörde sig obehindrat i alla gångarter.

En varg som skadsköts i Örebro län passerade gränsen till Värmland. Den avlivades efter en dryg timme och avräknades från Värmlands tilldelning.

Länsstyrelsernas besiktningsmän bedömer att skottplatsundersökningar och eftersök av påskjutna vargar överlag genomfördes och dokumenterades väl. Men Länsstyrelsen i Dalarnas län rapporterar också att vargspåren vid några tillfällen var söndertrampade långa sträckor. Det försvårade besiktning och fältkontroll.

Ett eller två skott per varg vanligast

Totalt redovisades 110 avlossade skott under licensjakten. Av 42 vargar som påsköts totalt under licensjakten föll 22 på eller i anslutning till skottplatsen, medan 20 krävde eftersök. Av dessa var sex skadade och avlivades i samband med eftersöket. En träffad varg ”friskförklarades” och de återstående 14 djuren bedömdes efter skottplatsundersökning och spårning som oskadade.

Dokumentationen av rapporterade påskjutningar och besiktningar av vargjaktens skottplatser visar att jägarna i regel avlossat 1-2 skott. I ett fall avlossades så många som sju skott mot vargen innan den föll.

Skotthållen, dvs. avståndet mellan skytten och vargen, varierade för majoriteten av skotttillfällena mellan 30 och 90 meter. Längre skjutavstånd resulterade oftare i skadskjutning eller bomskott. Fem fall på över 110 meter resulterade i bomskott. Men också ett skott på så nära håll som 15 meter ledde till skadskjutning och eftersök.

Resultatet av skyttet påverkas också av om vargen rört sig i skottögonblicket. Av dokumentationen framgår att för 12 påskjutna vargar där skytten bommade sprang sju djur när första skottet avlossades, medan tre gick och två stod stilla. Vid dessa tolv påskjutningar uppger endast två skyttar att de använde stöd för vapnet vid första skottet medan övriga tio sköt utan stöd.

Tabell 1. Redovisade skjutavstånd för 30 av de påskjutna vargarna. Blanketter saknas från en del län och fler blanketter gäller samma varg med tydlig hänvisning.¹¹

	10-29m	30-49m	50-69m	70-89m	90-109m	110-129m	130-149m	> 150m
Fällda	1	3	2	4				
Skade- skjutna	1	1			2			
Oskadade		3	2	5	1	1	1	3

¹¹ Från Länsstyrelsernas redovisning av vargjakten.

Resultat från SVA:s undersökningar av de 28 vargar som fällts under licensjakten visar att av de undersökta djuren var

- tolv träffade med ett skott¹²
- sex träffade med två skott, varav båda skotten i vitala organ hos en individ. Hos tre av djuren träffade ett av skotten i vitala organ
- nio träffade med tre skott. Hos fyra av dessa hade två av skotten träffat vitala organ och hos de fem andra hade ett av skotten träffat vitala organ
- ett träffat av fyra skott, varav ett i vitala organ.

Med vitala organ avses centrala nervsystemet, hjärta, lungor eller stora blodkärl.

SVA noterar att skyttar i ett antal fall har uppgett att de avlossat fångskott. Fångskott är avsedda att snabbt avliva det påskjutna och skadade djuret. Vissa av fångskotten går att identifiera vid obduktionen men i några fall saknas träff i vitala organ. Skotten har i enstaka fall varit uppenbart felriktade.

När man bedömer skyttets kvalitet med ledning av antalet avlossade skott och skottskador på kropparna är det viktigt att känna till att också ett djur som har träffats av ett välriktat kulskott i ett vitalt organ i regel springer vidare under några sekunder innan det förlorar medvetandet och faller. Jägaren hinner under den tiden avlossa ytterligare ett eller flera skott. Eftersom de skotten avlossas under betydligt svårare förhållanden kan de ge träffar utanför det normala träffområdet.

De dokumenterade uppgifterna om skyttet visar att skjutavstånd över ca 100 meter bör undvikas. Andra förklaringar till dåliga skott som framförts är att skottillfället för många jägare innebar det första skarpa mötet med det skygga villebråd som vargen är. Vid våra intervjuer berättade jaktledare att de drivna vargarna rört sig långsamt och ytterst försiktigt, i regel inte långt framför spårarna. Stora krav ställdes därför på att passkyttarna uppträdde tyst och vaksamt. Sannolikheten att överraskas av varg på passet var stor. Därmed ökade risken för snabbt avlossade skott med sämre precision.

Den starka kylan under de första jaktdagarna påverkade också skyttarnas känsel och motorik. Det kan slutligen ha funnits en viss känsla av tävling mellan jaktlagen att få fälla en varg i sitt jaktområde innan den fälldes någon annanstans. Om skytten inte utnyttjade det skottillfälle som gavs var ”risken” stor att licensjakten skulle vara avlyst innan ett nytt skottillfälle uppstod.

¹² Slutrapport från SVA:s undersökningar av de 28 vargar som fälldes under licensjakten 2010.

Samband, tillsyn, besiktning och obduktion. Myndigheternas arbete

Samband

Liksom vid björn- och lodjursjakt hade länsstyrelserna upprättat bemanningslistor och rutiner för att motsvara kraven på samband med jägarna. Första samtalet till sambandstelefonen för fällda och påskjutna vargar vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län kom kl. 06.30. En mansröst ”ville bara kontrollera förbindelsen”.

Därefter ringde det enligt länsstyrelsen oavbrutet till halvniotiden på kvällen. Allmänhet och jägare använde linjen för att fråga om telefonnummer, för att rapportera påskjutning, för att få uppgifter om hur många djur som var kvar av tilldelningen. Media ringde för att få uppgifter om jaktresultat, namn på skyttar och jaktledare, information om länsstyrelsens åtgärder. Dessutom ringde motståndare till jakten för att protestera.

Resultatet av det stora intresset för vargjakten blev som tidigare nämnts att de telefonlinjer som var avsedda för sambandet mellan jägarna och myndigheterna i flera fall blockerades. Detta kunde i sig leda till en känsla av oordning. Det är inte belagt att detta i praktiken orsakade någon skada annan än tidvis stark irritation och stress hos berörda personer. Det gäller såväl de som försökte nå myndigheten som de tjänstemän på myndigheten som i första hand hade i uppgift att kommunicera med jägarna ute i skogen.

Tjänstemän på flera länsstyrelser uppger att man inte hade förutsett det stora intresset från allmänhet och media. Men länsstyrelserna i Dalarnas och Gävleborgs län hade inrättat separata bemannade linjer för mediekontakter. Det bedömdes i efterhand ha varit till stor nytta för sambandet med jägarna.

Tillsyn

Regeringen har i propositionen En ny rovdjursförvaltning (Prop. 2008/09:210) angett att fällda djur måste besiktigas på ett sätt som säkerställer att djuren har fällts i enlighet med regelverket. Dessutom ska tillsynen under förvaltningsjakten utformas för att säkerställa att villkoren för jakten följs. Art- och habitatdirektivets krav på strängt kontrollerade förhållanden måste upprätthållas.

Tillsyn i enlighet med jaktlagstiftningen regleras av 42 § Jaktlagen (1987:259) som säger:

”För tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter, som har meddelats med stöd av lagen, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utse jakttillsynsmän.

Jakttillsynsmän får förordnas att med stöd av 47 § ta egendom i beslag.”

Jaktlagens skrivning förtydligas i 53 § jaktförordningen (1987:905):

”53 § Jakttillsynsman förordnas av länsstyrelsen i det län där han har sitt hemvist. Förordnandet får omfatta ett eller flera län.

Föreskrifter om förordnande och utbildning av jakttillsynsmän samt om deras utrustning meddelas av Rikspolisstyrelsen.”

Även om länsstyrelsen förordnar jakttillsynsmän har myndigheten inget tydligt ansvar för att se till att tillsynen verkligen bedrivs i en lämplig omfattning. Jakttillsyn nämns varken i länsstyrelseinstruktionen (2007:825) eller i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2010.

Flera länsstyrelser har förordnat sin fältpersonal som jakttillsynsmän. Men att det saknas ett särskilt utpekat ansvar för tillsyn enligt jaktlagstiftningen gör att många länsstyrelser bara bedriver tillsyn i samband med ordinarie besiktnings- eller inventeringsverksamhet.

Ingen länsstyrelse genomförde någon omfattande tillsyn under jakten utöver besiktningen av fällda vargar och skottplatser. I Gävleborgs län kontrollerades vid ett par tillfällen att jakten timmen efter solnedgången bedrevs som vaktjakt/smygjakt. Länsstyrelsens personal fanns också närvarande i revir där man visste att det pågick jakt. Länsstyrelsen i Dalarnas län hade fältpersonal ute i vargreviren dagen före jaktens början. Länsstyrelsen i Örebro län bedrev utökad inventeringsverksamhet dagarna före och efter licensjakten. Vissa länsstyrelser betonar i sina rapporter behovet av tillsyn och önskar sig ett tydligare mandat.

I sammanhanget kan nämnas att ett fall av påskjutning på varg under licensjakten som inte rapporterats till länsstyrelsen är polisanmält och föremål för förundersökningssekretess. Detta fall upptäcktes och rapporterades av länsstyrelsens fältpersonal.

I en uppmärksamman dokumentär i Sveriges Television uppger en anonym källa sig känna till ett antal vargar som skulle ha dödats illegalt under licensjakten. Länsstyrelsen i Dalarnas län uppger i sin rapport att myndigheten fått information om att två vargar fällts och inte rapporterats under licensjakten och att icke tillåtna jaktmedel ska ha använts.

Länsstyrelserna känner inte till att polisen i respektive län skulle ha bedrivit särskild tillsyn under licensjakten efter varg. Denna bild bekräftar av polismyndigheterna. I den mån polisen varit ute i trakter där vargjakt pågick har enstaka polispatruller på liknande sätt som i samband med älgjakt endast gjort stickprovskontroller av nykterhet, körkort och i undantagsfall av vapenlicens.

Besiktning

Efter att en varg fällts eller påskjutits var det enligt Naturvårdsverkets beslut jaktledarens ansvar att utan dröjsmål och senast inom en timme anmäla detta

till länsstyrelsen. Om vargen dödats och blivit kvar på skottplatsen skulle jaktledaren se till att vargen kunde besiktigas och skottplatsen/fallplatsen undersökas. Jaktledaren skulle också lämna uppgifter till länsstyrelsen om ansvarig jaktledare, skyttens namn, adress och telefonnummer, när och var djuret fällts eller påskjutits, och djurets kön. I samband med besiktningen skulle jaktledaren tillsammans med besiktningsmannen fylla i blanketten *Registrering av fälld/död varg*.

Samtliga de besiktningsmän som länsstyrelserna förordnade deltog i en kurs om besiktning av varg som Naturvårdsverket och Viltskadecenter arrangerade. Kursen hölls på Grimsö forskningsstation den 22 december 2009. Vid kursen redogjordes det för beslutet om licensjakt, besiktningsmännens uppdrag, riktlinjer för besiktning och de blanketter som skulle användas för dokumentation. I kursen ingick också en teoretisk och praktisk genomgång av provtagning, mätning, fotografering, flåningsteknik och åldersbestämning.

I Örebro, Dalarnas och Gävleborgs län genomfördes besiktningarna i patruller om två man – två besiktningsmän eller en besiktningsman och en naturbevakare med erfarenhet av vargspårning i samband med inventering. Dessa länsstyrelser hade valt ett sådant upplägg för att förebygga spända och irriterade diskussioner som kunde tänkas uppstå.

Vid besiktning av fällda vargar bestämdes djurens kön, ålder (preliminärt) och kroppsvikt. En rad mått på kroppen togs. Eventuell märkning och synliga skador noterades. Slutligen märktes skinnen med ett mikrochip. Alla uppgifter skulle dokumenteras på särskilda blanketter och redovisas till Naturvårdsverket.

Under den första jakt dagen kom täta rapporter om påskjutna och fällda vargar, och ett jaktlag fick vänta på att besiktningsmannen nådde fram till skottplatsen. Detta uppges ha vållat viss irritation hos jägarna, bland annat på grund av den stränga kylan. Enligt länsstyrelsen prioriterade besiktningsmännen av djuretiska skäl att undersöka påskjutningar där vargen hade lämnat skottplatsen.

De intervjuade jaktledarna bedömde generellt att besiktningarna genomförts snabbt och smidigt. Enligt såväl intervjuade besiktningsmän som jaktledare var samverkan mellan jaktledare och besiktningsmän god.

Länsstyrelsen i Dalarnas län rapporterar att det förekom söndertrampade spår från några hundra meter upp till ett par kilometer vid några skottplatsundersökningar. Det försvårade dokumentationen. Länsstyrelsen föreslår att det i ett beslut om licensjakt skrivs in att spår om möjligt inte ska förstöras.

Obduktion

I samband med besiktningen skulle jägaren enligt licensjaksbeslutet överlämna den flådda kroppen till besiktningsmannen som i sin tur skulle leverera kroppen till Statens veterinärmedicinska anstalt i Uppsala. Den flådda kroppen skulle vara komplett, dvs. alla tår (exklusive klor), alla svanskotor och

kraniet skulle finnas med. Detta gjorde det möjligt att samtliga djur som fälldes vid licensjakten obducerades av veterinär.

Obduktionerna gav kunskap om bland annat skador, missbildningar och sjukliga förändringar, liksom skottskador på vargarna. Efter obduktionen tillfaller djurkroppen Naturhistoriska riksmuseet som bedriver forskning på genetiskt betingade ryggradsmissbildningar hos varg.

Museet strävar efter att forskningsinsamlingarna ska innehålla material med bra geografisk bredd, jämn könsfördelning och god representation av olika åldersklasser. Man vill också ha goda tidsserier för att möjliggöra studier av bland annat vargpopulationens utveckling. Efterfrågan på material från stora rovdjur för utbildning och undervisning är stor, och material som inte behövs för museets vetenskapliga samlingar kan överlåtas för sådana ändamål.

SVA rapporterade att vargkropparna levererades snabbt till laboratoriet och att obduktionen därmed kunde göras på färsk kroppar i gott skick. Men jägarnas hantering av kropparna i samband med att skinnen fladdes varierade. Alla kroppar hade inte hanterats enligt föreskrifterna och var inte kompletta. Svanskotor saknades på tre individer. En eller båda testiklarna saknades på 7 av 13 hanar. Tåben saknades på 14 individer. Inte heller referensprov i form av hud och hår levererades konsekvent till laboratoriet.

För tre kroppar saknades blanketten *Registrering av fälld/död varg*. Kopia av blanketten *Besiktning och märkning av fälld/död varg* saknades för sex av vargarna.

Av de fällda vargarna var 15 honor och 13 hanar. Alla hade normalt utvecklad muskulatur och hullet varierade mellan något under medelgott (3 st) till något över medelgott (2 st).

Den bedömda åldern varierade mellan årsungar (födda 2009) och ca 10 år enligt en åldersbestämning av personal från vargforskningsprojektet Skandulv och Naturhistoriska riksmuseet. Exakt åldersbestämning genom tandsnittning görs senare.

Rester av älg fanns i magsäcken hos tio djur, rester av rådjur hos fyra, hare hos två och fågel hos ett djur. Elva djur hade tom magsäck

Förekomsten av skador, missbildningar och sjukliga förändringar hos de 28 obducerade individerna framgår av följande faktaruta.

Förekomst av skador, missbildningar och sjukliga förändringar.

- Ett djur med avläkt fraktur på ett överarmsben (V Götaland).
- Ett djur med några ihopväxta svanskotor längst ut på svansen (troligt äldre trauma) (Dalarna).
- En äldre hona med avläkt skallskada, ledförslitningar, ledinflammation (Gävleborg).
- Ett djur med misstänkt äldre lokal njurinflammation (Värmland).
- Ett djur med överbett och två felställda tänder (Dalarna).
- Tolv djur med olika grad av förslitning av tänderna (bl.a. den äldre honan), varav det hos tre djur kan hänga samman med lindriga bettfel.

Hur har vargstammen påverkats?

Demografi

Av de 28 vargar som fälldes under jakten var 13 hanvargar och 15 tikar. Viltskadecenter och vargforskningsprojektet Skandulv har gjort en preliminär bedömning av fällda vargars revirtillhörighet och sociala status, bilaga 2. Vargforskningsprojektet Skandulv har jämfört jaktens utfall med ett förväntat utfall vid slumpmässig jakt i den skandinaviska populationen som helhet. Jämförelsen, uppdelad på demografiska kategorier, framgår av tabell 2.

Tabell 2. Demografiskt utfall av jakten.

	Föräldradjur	Ingår i par	Ensamdjur	Ungdjur i revir
Fällda, antal	7	6	4	11
Förväntat antal	5,9	3,9	5,6	12,6
	+	+	-	+/-

Antalet fällda djur i kategorierna föräldradjur, djur som ingår i par och ungdjur i revir ligger något över vad man kan förvänta sig vid en slumpmässig beskattning. Fällda djur i kategorin ensamma djur är däremot något färre än vad som kan förväntas. Men skillnaderna är så små att de kan bero på slumpen. De skulle också kunna bero på att licensjakt huvudsakligen bedrivs i områden med etablerade vargrevir.

Genetik

De 28 vargar som fälldes under licensjakten har DNA-analyserats¹³ vid Grimsö forskningsstation. Inga nya vargar från den finsk-ryska vargpopulationen har hittats. Inte heller fanns några avkommor från de invandrade vargar som åren 2008 och 2009 reproducerat sig i Galven- respektive Kynnareviret bland de fällda djuren.

Den genomsnittliga släktskapskoefficienten för de analyserade djuren uppgick till 0,280. Det kan jämföras med genomsnittet för den skandinaviska populationen, 0,283. De fällda djurens släktskapskoefficient varierade mellan 0,261 och 0,300 (jfr. 0,260 – 0,305).

Då inga genetiskt värdefulla vargar har fällts och utfallet i övrigt låg inom det förväntade bedömer vi det genetiska utfallet för jakten som lyckat.

¹³ DNA-analyser av vargar skjutna under licensjakten 2010. Viltskadecenter Maj 2010.

Antalet vargar och kommande föryngringar

Antalet vargindivider inventeras huvudsakligen på snötäckt mark. Därför tolkar vi målet om en svensk vargstam som inte ska överstiga 210 vargar som något som ska uppnås vid inventeringssäsongens och därmed vinterns slut. Större delen av varginventeringen avslutas den 28 februari varje år. Det är alltså rimligt att förvaltningen av varg ska syfta till att antalet vargar i Sverige i slutet av vintern ska vara maximalt 210. Och att det vid denna tidpunkt ska finnas goda förutsättningar i form av revirmarkerande par för att under året nå etappmålet på 20 årliga föryngringar.

I slutet av vintern 2010

Enligt grova uppskattningar av vargforskningsprojektet Skandulv vid Sveriges lantbruksuniversitet¹⁴ skulle det vid licensjaktens början ha funnits i storleksordningen mellan 210 och 260 vargar i den svenska stammen. Naturvårdsverket har kännedom om¹⁵ 38 vargar som dödats eller påträffats döda under perioden 1 januari till 28 februari 2010.

Det handlar om 28 vargar som fälldes vid licensjakten, sex som fällts vid skydds jakt och tre som fällts eller sannolikt fällts illegalt där förundersökning pågår. Dessutom ingår en trafikdödad varg. Därutöver tillkommer dödlighet som inte har kunnat dokumenteras.

19-26 föryngringar 2010?

Ett sätt att uppskatta antalet föryngringar är att multiplicera det kända antalet par vid vinterns slut med den genomsnittliga andel av dessa par som får en kull på våren, dvs. 75 procent. Viltskadecenter har i samband med en preliminär inventeringsrapport under slutet av varginventeringen¹⁶ redovisat 47 kända familjegrupper eller ”ensamma” revirmarkerande par. I detta antal ingår såväl familjegrupper som par där ett eller båda alfadjuren under vintern konstaterats döda. Vargforskningsprojektet Skandulv har uppskattat antalet *intakta* par vid slutet av vintern 2009/2010 till 34¹⁷.

Med utgångspunkt från inventeringsresultatet skulle en prognos över antalet vargföryngringar år 2010 ge 19-26 föryngringar. Men det måste betonas att det är svårt att med godtagbar säkerhet förutsäga vårens vargföryngringar utifrån den gångna vinterns inventeringsresultat. Ett relativt stort mått av osäkerhet kommer att kvarstå fram till dess att en inventering på spårnö kan genomföras under slutet av år 2010 och början av år 2011.

¹⁴ Olof Liberg, muntligen, 100309.

¹⁵ Baserat på uppgifter från SVA och länsstyrelserna.

¹⁶ Varg i Sverige vintern 2009/2010 – preliminär rapport VSC.

¹⁷ Olof Liberg, muntligen, 100309.

Ungvargar på egen hand

Under licensjakten fälldes båda föräldradjuren i Amungenreviret som ligger i Dalarnas och Gävleborgs län. De tre eller fyra ungvargarna i reviret fick därmed klara sig utan sina föräldrar. Naturvårdsverket diskuterade med Skandulv och berörda länsstyrelser möjligheten att sändarmärka dem för att kunna följa deras födosök, rörelsemönster och eventuella spridning från området. På grund av dåliga märkningsförhållanden gick det tre veckor utan att det var möjligt att märka dem.

Då spårning i fält tydde på att de aktuella ungvargarna inte hade slagit några större byten sedan föräldradjuren fälldes beslutade vi att inte finansiera en förvaltningsmärkning av vargarna. Vi ansåg att en märkning skulle kunna bli en för kraftig påfrestning för djuren. Som ett alternativ till sändarmärkning fick Länsstyrelsen i Gävleborgs län ett uppdrag att i fält följa, spåra och dokumentera ungvargarna i Amungenflocken.

Fältarbetet i Amungenreviret bedrevs under perioden 7 januari till 14 april under ungefär 50 fältdagar. Sammanlagt har ungvargarna detaljspårats i ca 150 km. Minst ett rådjur, en räv och en hare bedöms ha slagits av ungvargarna. Ytterligare tre rådjur bedöms som säkert eller sannolikt vargdödade, men kan ha dödats av andra vargar, eftersom bl.a. ett revirmarkerande par har uppehållit sig i området under mars. Ett antal jaktförsök på rådjur, hare och älg har också observerats.

Det djupa snötäcket har försvårat spårningen. De snöspårningar som har gjorts representerar bara en mindre del av den totala sträcka som ungvargarna har rört sig. Därför finns det troligen fler byten som inte har hittats.

Farhågorna om att ungvargarna skulle röra sig närmre bebyggelsen när föräldrarna inte längre fanns med har så vitt man kan bedöma inte besannats. De har vid några tillfällen rört sig i närheten av en by och vid två tillfällen kommit fram till en gård. Eftersom snöspårningarna utgör ett relativt begränsat material är det svårt att bedöma om detta är ett mer närgånget beteende än som är vanligt för varg.

Sammanfattande slutsatser

Licensjakten 2010 genomfördes under förhållanden som i vissa avseenden var optimala för en effektiv jakt. Viktigast i det avseendet var de goda snöförhållandena som underlättade avspårning av stora områden för att lokalisera vargar. Genom nysnö kunde jägarna också lätt skilja färska spår från äldre. Spårningsjakt med passkyttar blev därför också den rådande jaktformen. Kommande år med andra väderleksförhållanden, kanske hård skare eller barmark, kommer att ställa andra krav på jakten. Det är viktigt att hålla detta i minnet när man diskuterar erfarenheterna från årets jakt och eventuella förslag till ändringar i bestämmelserna inför kommande beslut.

God organisation

Jakten fungerade i huvudsak väl från jaktlig synpunkt. Jägarna var överlag väl förberedda och organiserade. Den snabbt slutförda jakten motsvarade vårt mål och ledde enbart till en kortvarig störning i vargreviren. Jaktens snabba förlopp medförde också att länsstyrelsernas inventeringsarbete i fält kunde återupptas utan konflikt med jakten.

Inga incidenter av säkerhetsmässig karaktär har rapporterats. Det styrker bilden av väl organiserad jakt under god jaktledning.

Ett fall av påskjutning på varg under licensjakten som inte rapporterats till länsstyrelsen är polisanmält. Då förundersökningen pågår kan man inte bedöma om det aktuella fallet är ett resultat av dålig jaktlig organisation inom ramen för licensjakten eller om det beror på illegal jakt parallellt med licensjakten.

Vargjakten snabba förlopp beror på flera samverkande faktorer. De två främsta är jägarnas noggranna förberedelser med väl organiserade jaktlag och optimala snöförhållanden. Jägareförbundets informationskampanj till medlemmarna tiden närmast före vargjakten bedöms också ha haft betydelse för hur jakten kom att hanteras ute i jaktlagen.

Det snabba förloppet underlättades också av att vi beslutat om undantag från förbudet mot att använda motorfordon vid jakt. Genom avspårning av vägnätet med hjälp av bil eller snöskoter kunde jakten snabbt förläggas till avgränsade mindre delområden av de annars mycket vidsträckta vargreviren där vargar uppehöll sig.

Sammantaget finns det fog för påståendet att jakten upplevdes som hetsig av tjänstemännen som skulle hantera anstormningen av telefonsamtal. Hetsjakt däremot, ett uttryck som florerade i media under jakten, är ett vilseledande begrepp i sammanhanget. De vargar som sköts under jakten rörde sig överlag långsamt undan de förföljande jägarna som färdades till fots, på skidor eller snöskor.

Endast mindre justeringar av villkoren behövs

De detaljerade villkoren i beslutet om licensjakt uppfattades av jaktledare och besiktningsmän som realistiska och väl motiverade. De utgjorde ett bra stöd för att genomförande av jakten och hanteringen av de situationer som de i sina respektive befattningar kom att möta. Att villkoren i huvudsak följts i de avseenden som har kunnat följas upp får tolkas som att det nu enbart finns skäl att göra begränsade justeringar. Justeringarna gäller i första hand bestämmelserna för rapportering och avräkning av fällda och påskjutna vargar för att ytterligare motverka att fler än tilldelade vargar skjuts.

Gränsdragningen mellan att söka vargspår med motorfordon under jakt-dagarna och att observera vargspår av annan anledning dagar före jakt har visat sig otydlig. Det finns därför behov att förtydliga skrivningen om undantag från förbud mot att använda motorfordon i kommande beslut.

Risken för överskjutning bör minskas ytterligare

Hela tilldelningen av vargar utnyttjades och det var helt i enlighet med Naturvårdsverkets mål inför jakten. Trots ett snabbt förlopp skedde endast en överskjutning, och det bedöms vara en acceptabel nivå med hänsyn till regelefterlevnaden. För vargstammen saknar överskjutningen också betydelse. Överskjutningen och det stora antal påskjutningar som inträffat när bland annat jakten i Dalarnas län avlystes tyder ändå på att det kan finnas skäl för ytterligare åtgärder för att minska risken för att för många djur skjuts. En åtgärd är snabbare rapportering av ett fällt eller påskjutet djur, exempelvis snarast och senast inom 30 minuter.

För att ytterligare förbättra sambandet mellan jägarna och länsstyrelsen bör eventuellt fler telefonlinjer upprättas för en specifik användning. Särskilt i jaktens början bör media och allmänhet få tillgång till bemannade linjer och därmed hindras från att blockera linjer för jägarnas rapportering av fällda djur och uppdatering om återstående tilldelning, liksom för en eventuell avlysning av jakten.

Länsstyrelserna inom det aktuella rovdjursförvaltningsområdet bör överväga att inrätta ett centraliserat samband under jakten. För vår del kan det finnas skäl att se på möjligheten att etablera ett system med SMS-information om aktuell tilldelning liknande det som prövades i Värmlands län.

Skyttet behöver förbättras

Sex vargar blev skadskjutna och avlivades under eftersök. Många påskjutningar visade sig vara bomskott och således utan allvarigare följder än avbrott i jakten och merarbete för jägarna själva, liksom för besiktningsmännen. Skadskjutningarna och den stora mängden bomskott visar ändå sammantaget på att skyttet behöver förbättras.

Vi bedömer att det fanns brister i skyttet under licensjakten med många dåliga skott och att det finns anledning att ställa ökade krav på jägarna i detta avseende. Det är motiverat att satsa på information, utbildning om varg och vargjakt och övningsskytte. Om problemen med skyttet skulle fortsätta under kommande licensjakter bör ett obligatoriskt vargskytteprov övervägas.

Myndigheterna och jakten

Sambandet fungerade i stort sett

Trots jaktens snabba förlopp under den första jakt dagen och de problem som uppstod genom att telefonlinjerna tidvis var upptagna bedömer vi att sambandet länsstyrelse – jägare fungerade tillfredsställande. Endast en överskjutning förekom.

Varierande tillsyn. Tydligare ansvar behövs

Myndigheternas tillsyn i samband med jakt efter varg var varierade en del mellan länen och var i allmänhet av liten omfattning. Länsstyrelsernas besiktning av fällda vargar och skottplatser bedöms ha fungerat väl. Polisen uppger att man inte hade någon riktad tillsyn med anledning av vargjakten.

Länsstyrelsen har inget tydligt definierat ansvar för tillsyn enligt jaktlagstiftningen, men det framgår av regeringens proposition om en ny rovdjursförvaltning att fällda djur ska besiktigas och att denna besiktning ska säkerställa att djuret fällts i enlighet med regelverket. Oklarheten om länsstyrelsens tillsynsansvar gäller bland annat kontroll av korrekt användning av motorfordon i samband med jakten, kontroll av jägarnas jakträtt, vapenlicens och typ av ammunition.

Utöver besiktning av fällda vargar är det önskvärt att öka tillsynen under pågående jakt för att säkerställa att licensjakten bedrivs korrekt. Ett skäl till detta är de uppgifter om illegal jakt som förekommit. En förutsättning för ökad tillsyn är att länsstyrelsens får ett tydligare ansvar för tillsyn enligt jaktlagstiftningen.

Besiktningen fungerade väl

Såväl intervjuade jaktledare som besiktningsmän anser att besiktningarna har fungerat väl. Ett förtydligande av besiktningsmannens arbetsuppgifter har efterlysts. Det bör kunna göras genom en enklare checklista eller arbetsbeskrivning. Det kan också finnas skäl att i beslutet om licensjakt ange att vargspår inte får förstöras inför en besiktning.

Dokumentationen av eftersök av påskjutna vargar har i stort följt regelverket. I samband med arbetet med uppföljningen av licensjakten har några mindre brister i blanketterna för besiktning och eftersök noterats.

Anvisningar om hantering av fälld varg behöver ses över

SVA rapporterade att vargkropparna levererades snabbt till laboratoriet och att obduktionen därmed kunde göras på fräska kroppar i gott skick. Alla kroppar visade sig emellertid inte vara kompletta, och testiklar, tåben och svanskotor saknades i relativt stor omfattning. Orsaken till detta bedöms delvis vara en ovana vid att flå skinnet av djur och behålla kroppen intakt. Omsorgen om skinnets kvalitet har övervägt. Instruktionen för hantering av kropparna har också upplevts som otydlig.

För att säkra kompletta kroppar för vetenskapliga ändamål i framtiden bör anvisningarna till jägarna ses över och förtydligas. En särskild informationsbroschyr om flåning av vargkroppar och hantering av den flådda kroppen bör lämpligen kunna tas fram av till exempel SVA och Naturhistoriska riksmuseet. Momentet flåning och hantering av kropparna kan med fördel också ingå i den satsning på information och utbildning som jägarorganisationerna bör genomföra och i vissa avseenden redan har påbörjat.

Information till media

Licensjakten efter varg kom att uppmärksammas mycket av media. Rapporteringen om jakten, på riksnivå såväl som lokalt, fick en omfattning som överraskade både berörda myndigheter och jägare. I intervjuerna med tjänstemännen på länsstyrelserna har flera personer tagit upp behovet av en strategi för hantering av mediernas intresse.

Jaktens påverkan på vargstammen

Demografi

Som tidigare redovisats ligger det fällda antalet djur i kategorierna föräldradjur, djur som ingår i par och ungdjur i revir något över vad man kan förvänta sig vid en slumpmässig beskattning. Antalet fällda djur i kategorin ensamma djur ligger något lägre än vad som kan förväntas. Men skillnaderna är små och kan vara slumpmässiga. De kan också bero på att jakten bedrevs i områden med etablerade vargrevir.

Licensjakten kan därför anses ha haft ett acceptabelt demografiskt utfall. Men det demografiska utfallet vid såväl licens- som skydds jakt sammantaget bör analyseras före kommande beslut om licensjakt och större beslut om att delegera jaktbeslut till länsstyrelserna.

Genetik

De 28 vargar som fälldes under licensjakten har DNA-analyserats¹⁸ vid Grimsö forskningsstation. Inga nya vargar från den finsk-ryska vargpopulationen har hittats vid analyserna. Inte heller har några avkommor från de invandrade vargar som åren 2008 och 2009 reproducerat sig i Galven- respektive Kynnareviret hittats.

Antal vargar och för yngning

Under perioden 1 mars 2009 till 28 februari 2010 har 37 vargar fällts vid skydds- och licensjakt. I vargforskningsprojektet Skandulvs underlagsrapport inför licensjaksbeslutet¹⁹ rekommenderades en avskjutning på mellan 23 och 41 vargar under ett år för att maximera sannolikheten för att vid vinterns slut ha en svensk vargstam som understiger 210 individer men där minst 20 för yngning sker den kommande våren.

Antalet vargar som under det gångna året fällts vid skydds- och licensjakt ligger mitt i det spann som Skandulv angav för slumpmässig jakt. Då avskjutningen kan anses uppfylla kriterierna för slumpmässig jakt kan jakten anses ha haft en korrekt omfattning. Om inventeringar efter licensjakten visar på ett för lågt eller högt antal vargar ska kommande licensjaks omfattning anpassas till detta.

¹⁸ DNA-analyser av vargar skjutna under licensjakten 2010. Viltskadecenter Maj 2010.

¹⁹ Liberg, Sand, Chapron, Forslund, Ahlqvist & Ångsteg 2009. Reglerande beskattning av den svenska vargstammen samt flyttning av varg inom landet för att förstärka vargstammens genetiska situation.

Referenser

Tryckta källor

Offentligt tryck

Prop. 2008/09:210 En ny rovdjursförvaltning.

Miljö- och jordbruksutskottet. Betänkande 2009/10:MJU8, s. 6-7.

Myndigheters beslut och rapporter

Grimsö DNA-lab. och Viltskadecenter 2010. DNA-analyser av vargar skjutna under licensjakten 2010 Version 1.1.

Högskolan i Hedmark. 2010. Ulv i Skandinavien 2009/2010.

Liberg, Sand, Chapron, Forslund, Ahlqvist & Ängsteg 2009. Reglerande beskattning av den svenska vargstammen samt flyttning av varg inom landet för att förstärka vargstammens genetiska situation.

Länsstyrelsen Dalarnas län 2010. Utvärderingsmöte 2010-03-22 med jaktledare om licensjakten på varg i Dalarnas län år 2010.

Länsstyrelsen Dalarnas län 2010. Rapport om licensjakten på varg i Dalarnas län 2010. Dnr 218-2635-10.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län 2010. Redovisning av spårningsarbete efter varg i reviret Amungen 2010.

Länsstyrelsen Gävleborgs län 2010. Utvärdering av licensjakten på varg i Gävleborgs län 2010. Dnr 218-2612-10.

Länsstyrelsen Värmlands län 2010. Licensjakt efter varg-rapport från Värmlands län 2010. Dnr 218-13831-09.

Länsstyrelsen Västra Götalands län 2010. Rapport om skjutna vargar 2010. Dnr 218-101888-2009.

Länsstyrelsen Örebro län 2010. Rapport licensjakt på varg i Örebro län. Dnr 5118-01923-2010.

Naturvårdsverket 2009. Beslut om licensjakt efter varg 2010. Dnr 411-7484-09 Nv.

Naturvårdsverket rapport 6361, 2010. Beslutet om licensjakt på varg 2010.

Naturvårdsverket 2009. Beslut om skydds jakt på björn 2009. Dnr 411-3614-09 Nv.

Naturvårdsverket 2009. Beslut om jakt på lodjur i län eller del av län utan renskötsel. Dnr 411-834-09 Nv.

Naturvårdsverket 2009. Beslut om skydds jakt på lodjur i län eller del av län med renskötsel. Dnr 411-835-09.

SVA 2010. Slutrapport från SVA:s undersökningar av de 28 vargar som fälldes under licensjakten 2010.

Viltskadecenter 2009. Varg i Sverige vintern 2009/2010 – preliminär rapport.

Övrigt

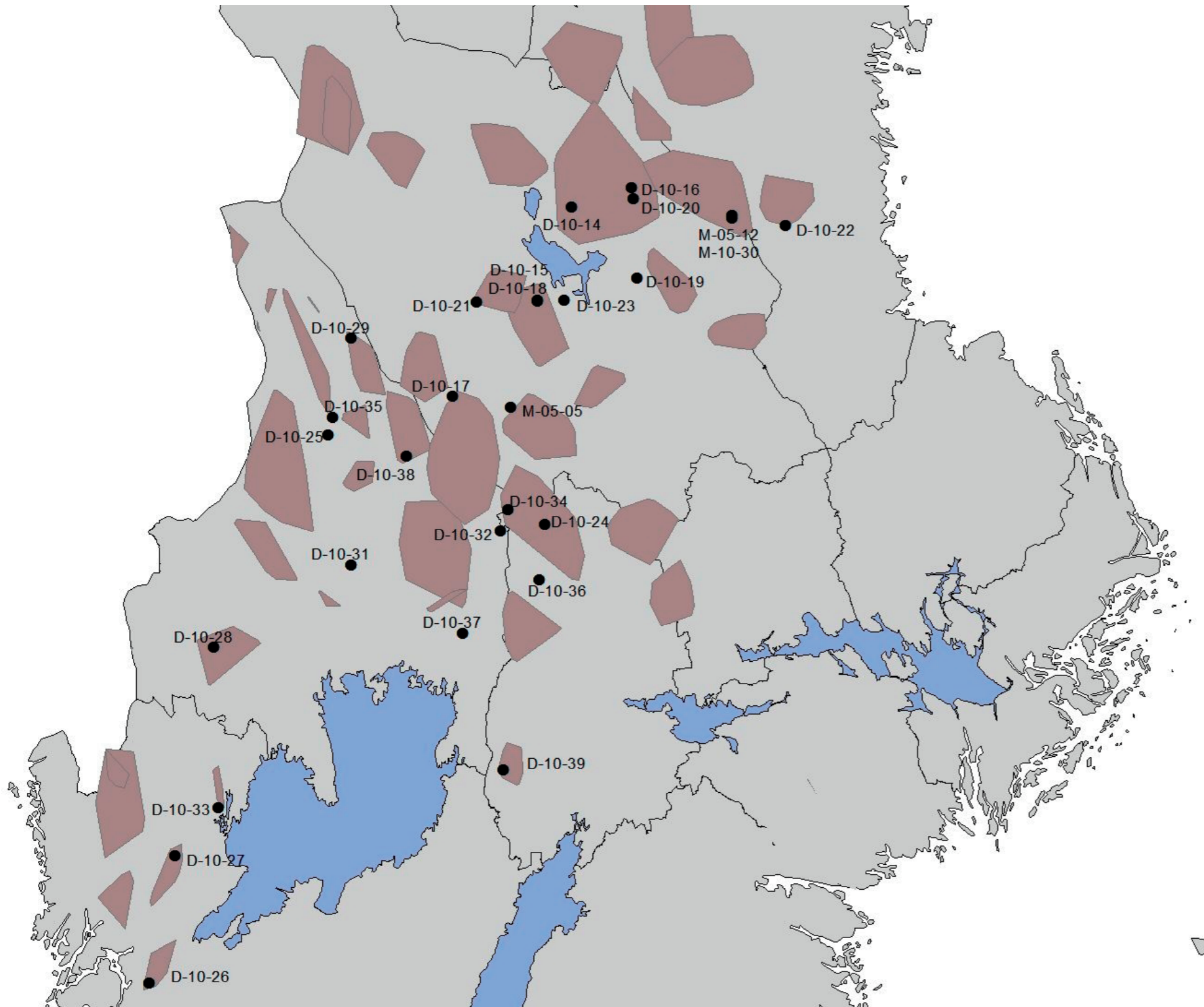
Olof Liberg, muntligen. 100309.

Rovdjurscentret De 5 Stora Sammanfattning av vargjaksseminarium 2010-03-18. <http://www.de5stora.se/aktuellt/kalendarium/detalj.asp?ID=4849> (besökt 2010-03-22).

Bilaga 1. Påskjutna och fällda vargar 2010.

ID	Kön	Bedömd ålder	Vikt	Antal skott	Skjutavstånd	Fälld	Eftersök	Längd m	Tim.min	Avlivad	Oskadad	Antal jägare	Påskjuten/fälld kl.	
Gävleborg				1	74		1	4500	3.30		1		100102 12.40	
				1	80		1	3200	3.30		1		100102 12.45	
				1	40		1	2230	1.00	1			100103 12.40	
	Hona	3-4	36,5	4								200	100103 14.30	
				1	84		1	3200	1.50			1	101003 13.40	
	Hanne	5-6	44	3		1						40	101005 13.50	
	Hona	7-10	36	1		1						40	101005 14.30	
V.a Götaland				2			4			1	3			
	Hanne	2-3	50	3		1						31	100102 14.30	
	Hona	0	31	1	40	1						98	100103 13.55	
	Hona	3-4	34	3		1						31	100103 15.30	
Örebro				2	250		1	1000	1.00		1		100102 12.30	
				3			1				1			
	Hanne	0	35	4	60	1						35	100102 08.47	
	Hona	1-2	43	1	80	1						45	100102 13.50	
				3	90		1	250			Eftersök och avlivad i S-län			100102 10.10
				1	130		1	3000				1		100121 15.10
	Hanne	>2	44	1	30	1						35-40	100128 11.10	
Värmland				2	80		1	20000	2 dygn	Blodstänk - friskförklarad	1		100128 11.09	
				3			3				2			
	Hanne	0	37,5	2		1						46	100102 10.10	
	Hanne	3-4	44,5	6		1				Påskjuten i Örebro län		30-35	100102 11.00	
	Hona	0	30	4		1						32	100102 11.15	
	Hona	4-5	39,5	2		1						50	100102 11.20	
				2	100		1	4000	2.15	1			100102 08.35	
	Hanne	5-7	49	3									100102 11.45	
	Hanne	3-4	48,5	3		1							100102 11.50	
	Hona	3-4	32,5	2		1						84	100102 12.10	
Dalarna				1	15		1	15000	2.00	1			101002 14.35	
	Hona	1-2	36,5	1								36	100104 12.00	
	Hona	3-4	30	7		1						35	100102 14.55	
				1	60		1	4000	2.30		1		100102 09.30	
				1	35		1	5000	2.10		1		100102 14.10	
				7			4			2	2			
				1	40		1	>3000	4.00		1			100102 09.40
	Hona	0	24	3	40	1						25	100102 10.25	
	Hona	1	28	5	80	1						25	100102 10.40	
	Hanne	5-6	53,5	2		1						107	100102 10.45	
Hanne	3-4	47	2	70-80	1						30	100102 10.45		
			2	50		1	3000	1.40		1			100102 11.00	
			4	200		1	3200	2.00		1	74	100102 11.30		
			1	87		1	150	0.15		1	30	100102 11.50		
Hanne	0	35	1	80	1								100102 12.20	
			1	40		1	1500	0.50		1			100102 12.40	
Hona	5-7	38	3	20	1						20	100102 13.30		
Hona	1	26	1+2+2	52		1	12000	2 dygn	1		63	100104 14.27		
Hanne	0	42	4		1						2	100102 13.30		
Hona	0	30	6	92, 178	1	1				1	20	100102 14.00		
Hanne	0	29	1		1						12	100102 13.30		
			1	168		1	1500				1	93	100102 13.00	
						8	8			2	6			
Totalt						23	20			5	14			

Bilaga 2. Fällda vargar 2010.

Bilaga 3. Vargars revirtillhörighet och sociala status.

Ofylld= Bekräftad revirtillhörighet Grå= Arbetshypotes Revirtillhörighet	Föräldradjur (alfa) ¹	Ingick i par	Ungdjur i revir	Valp	Övrig varg	Anm
Siljansringen				1		Föryngring 2009 verifierad
Sången				1		Föryngring 2009 verifierad
Siljansringen				1		Föryngring 2009 verifierad
Aamäck				1		Föryngring 2009 verifierad
Sången			1			
Långsjön	?	1				
Siljansringen	1					
Görsjön				1		Föryngring 2009 verifierad
Lövsjön	1					Radiomärkt, ej fungerande sändare
Ockelbo		1				
Sången			1			
Ulriksberg				1		Föryngring 2009 verifierad
Jangen	?	1				Individen är känd som revirmarkerande hane i Jangen 0809.
Bredfjället				1		Föryngring 2009 verifierad
Kroppefjäll	1					
Glaskogen				1		Föryngring 2009 verifierad
Halgån		1				
Amungen	1	1				Valpar kvar i reviret
Amungen	1	1				Radiomärkt, ej fungerande sändare
Övrig varg/Ensam stationär					1	
Ulriksberg			1			
Brudfjället?	?	?			?	
Ulriksberg			1			Ytterligare ett djur observerat vid jakten,
Stöllet?		1				Den genetiska matchningen indikerar att det kan vara en individ känd som revirmarkerande djur i Stöllet 0809.
Övrig varg					1	
Väse?		1				Kan vara en av vargarna i Väse?
Acksjön				1		Föryngring 2009 verifierad
Hasselfors		1				

Licensjakten efter varg 2010 - genomförande och utfall

En uppföljning av förhållanden under jakten och jaktens effekter på den svenska vargstammen

Hösten 2009 beslutade riksdagen att den svenska vargstammens tillväxttakt ska begränsas tillfälligt och regleras genom begränsad licensjakt kompletterad med skydds jakt. Naturvårdsverket fick i uppdrag att för första gången besluta om licensjakt efter varg. I den här rapporten studeras genomförande och utfall av jakten.

Det fälldes inga invandrade vargar av östligt ursprung och inte heller deras avkomma. När det gäller det demografiska utfallet - vilka djur som fälldes - så är fördelningen på ålder och kön ungefär samma som i vargstammen som helhet. Det tycks vara en överrepresentation av föräldradjur bland de fällda djuren.

Vi har också intervjuat länsstyrelser och jaktledare om hur själva jaktbeslutet fungerade. De uppfattade regelverket som tydligt och motiverat. Även besiktningarna fungerade bra, men villkoren för jakten kan förtydligas ytterligare. Det var också många bomskott och här har jägarorganisationerna arrangerat utbildningar under året.

Syftet med uppföljningen är att ta tillvara erfarenheter och lärdomar inför kommande beslut.

